

Ballester ha publicat un llibre de relats. CARLOS LUJAN

Desfer el camí

Narrativa

La mirada de Xahrazad

Josep Ballester

Premi de narrativa Ciutat d'Elx 2005
Editorial 3i4. València, 2006

Teresa Pous

La mirada de Xahrazad és un llibre que conté seixanta-cinc relats: narracions de ficció, memòries de viatges, esbossos biogràfics i autobiogràfics. El seu autor, Josep Ballester, estudiós de Joan Fuster i de la poesia catalana de postguerra, traductor de Pavese i de Dario Fo, ha escrit obres de teatre i contes per a infants, i és un poeta guardonat amb importants premis de poesia. Afirmar que "escriure, igual que el viatge, és retornar o desfer el camí emprès, a poc a poc, mentre la galerna et capgira les vísceres".

Ballester construeix els relats trencant normes d'alguns gèneres literaris. A les narracions de ficció biogràfica, per exemple, un narrador omniscient fa la introducció i després deixa pas a la primera persona. Aleshores, ens vénen a trobar, en-

tre d'altres, les veus de Van Gogh, de Virginia Woolf, de Simenon i Maigret, del pintor Francis Bacon, de Marc Chagall, de Gustav Klimt, del Danubi, del Xúquer. I als retalls i perfils biogràfics —de Miquel Batllori, de Moisès Broggi, etcètera— hi ha la recerca de la veritat i el desig d'autenticitat intel·lectual. Les narracions juguen amb qui les llegeix. És un joc estimulador que fa endevinar, que desvetlla els sentits, que treu els vells de la mirada. Voldríem que no s'acabessin, que aquesta bellesa ens acompanyés. Pots ser per aquell pensament d'Ernesto Sábato citat a l'inici del llibre: "Les ficcions ens salven a aquells que escrivim i als que ens llegeixen".

Els relats, tan ben escrits, recorden el nivell literari de grans autors, com Nabokov i Sándor Márai. Desprenen la passió de viure i de crear. Trasmouen i commouen, perquè transmeten la solitud, la por, la bogeria, l'angoixa, la desesperació i la joia dels personatges que Josep Ballester fa reviure. És un privilegi recomanar *La mirada de Xahrazad* i, sobretot, és una bona notícia per a la literatura.

Catalunya i altres petites nacions

Assaig

Grans imperis, petites nacions

Josep M. Colomer

Premi d'assaig Fundació Ramon Trias Fargas. Proa. Barcelona, 2006

Xavier Filella

Com més catalanista vulgui ser un ciutadà, més europeista, més atlantista i més multilingüe hauria de ser. Aquesta és la conclusió amb què el politòleg Josep M. Colomer acaba *Grans imperis, petites nacions* (premi de la Fundació Ramon Trias Fargas). El món actual es caracteritza per l'amplitud i la inclusivitat d'uns pocs grans imperis, el declivi o fracàs dels Estats sobirans i el floriment de centenars de petites nacions políticament autònoms o independents.

La reinstauració de la democràcia i la generalització

de l'autonomia, indica d'altra banda l'assagista, han afavorit un marc de competència entre territoris i el desenvolupament de creixents demandes d'autogovern que defineixen un model centrífic, en què les diferents autonomies tenen l'objectiu explícit d'obtenir competències almenys tan àmplies com les catalanes. D'altra banda, la incorporació en l'Aliança Atlàntica i en la UE han impulsat el desplegament de petites nacions com Catalunya, que, massa petita per governar Espanya però massa emprenedora per desentendre's-ne, hi ha trobat un marc idoni per a la seva especificitat nacional.

L'Estat espanyol ja no és el que era ni serà el que hauria pogut ser: un Estat nacional uniforme segons el model westfalià i francès. Per Colomer, Catalunya es troba en una situació prou favorable per avançar en el seu autogovern. Aquesta conclusió l'ex-

treu d'una ordenada documentació en què s'avaluen des de les variables internes —homogeneïtat ètnica i sentiment de comunitat i unitat política interna dels catalans als condicionaments del model electoral espanyol— fins a les variables derivades de la política comparada i de l'actual context internacional.

L'autor revisa tant l'augment del nombre de petites nacions democràtiques com la consolidació de noves àrees imperials que combinen l'eficiència en la seva gestió amb el respecte per la seva diversitat interna. La UE és l'exemple paradigmàtic d'aquesta evolució basada en la cooperació militar, comercial, econòmica i política entre els Estats, però també en la progressiva implicació de les regions subestats. L'obra posa sobre la taula els arguments per bastir un cada cop més imprescindible full de ruta per al cas català.

Colomer ha escrit un assaig optimista sobre el futur de l'autogovern català. JORDI GARCIA

Les noies de la nit

Narrativa

El manuscrit de Sònia

Mariana Brasil

Traducció de Carles Sans.
Edicions 62, Barcelona 2006

Anna Tomàs

Mariana Brasil és el pseudònim de Sònia C.M., una jove brasilera nascuda a Paraná que el 1990 va decidir fugir de la pobresa i emigrar a Europa per exercir de prostituta. Aquest és el punt de partida d'*El manuscrit de Sònia*, un retrat punyent del món de la prostitució vist des de dins. A través de les experiències, quasi sempre difícils i incòmodes, viscudes per la Mariana i les seves companyes, s'entreveu l'altra cara de la moneda d'aquesta professió: l'abús per part dels anomenats *xulos*, que les endreen i s'atorguen el dret de pegar i agredir; els elevadíssims preus dels apartaments on se les deixa treballar; el tracte infame i els jocs perversos a què les sotmeten alguns clients; i la competència del mercat, que sovint comporta baralles entre les mateixes professionals.

Escrit amb honestat i evitant caure en l'autocompassió i en la morbositat, el llibre aprofundeix en els sentiments de les noies de la nit, en les seves expectatives i en la desesperació que sovint se n'apodera. Així mateix, revela amb cruesa el greu anímic que suposa exercir aquesta professió: "Quan decideixes vendre el teu cos, veus una altra cara de la humanitat, persones disposades a pagar per tenir sexe... No en pots sortir indemne, perquè la ferida sempre és allà". Segurament va ser aquesta metamorfosi moral la que va captivar Paulo Coelho, que ha reconegut el llibre com a font d'inspiració directa de la seva novel·la *Onze minuts*.

Tot i adoptar la forma d'un diari personal, es tracta d'una obra coral que integra una trentena de testimonis. Vet aquí l'encert de l'autora. Dues-centes pàgines de la vida d'una mateixa professional del sexe segurament haurien resultat feixugues, ja que, en molts casos, un cop exposat l'infern de la seva jornada laboral, moltes pretenen explicar amb tot detall la seva voluntat de trobar el veritable amor. Aleshores, la carrincloneria pren les regnes del discurs i decau el ritme i l'interès. Brasil ha sabut defugir aquest parany unint diferents veus per oferir un fresc acurat del drama social de la prostitució.

El foc i el fervor de la raó

Assaig

Els Upanishads

Joan Mascaró

Traducció d'Elisabet Abeyà
Editorial Moll. Palma, 2006

Pau Dito Tubau

La traducció acurada al català de les obres del canó sànscrit que va traduir a l'anglès Joan Mascaró suposa la recuperació dels esforços d'un dels orientalistes que més han contribuït a difondre els grans monuments escrits de l'antiguitat de l'actual Índia. Moll persevera amb *Els Upanis-*

hads en una línia que ja havia donat altres fruits com ara el *Bhagavad Gita* o el recull de textos místics de diverses cultures que duia per títol *Llànties de foc*, en una iniciativa a la qual es va sumar Proa, ara fa uns anys, en aplegar diversos pròlegs de Mascaró sota el títol de *Diàlegs amb l'Índia*.

Entre les moltes virtuts de Mascaró n'hi havia una que cada vegada es perd més en les tasques de traducció de grans obres literàries i humanístiques: la idea de recrear de manera melódica el so i el sentit de les paraules, unida a l'afany de fer-les clares i senzilles. En una

nota d'ell mateix sobre les traduccions dels *Upanishads* se'n queixa amb un exemple del que mai no s'ha de fer a l'hora de traduir. Compara la traducció literal i directa que diu "Com pot el qui coneix ser conegut?" amb una altra d'enrevessada que fa "Mireu, de quina manera hom pot comprendre el conegut?". A l'autor d'*Els Upanishads* li sembla incomprendible que es facin tantes contorsions, que s'aparti el lector dels magmes i valors essencials del text de partida.

La traducció de Mascaró, "Com pot el qui coneix ser conegut?", va molt més enllà

de la literalitat del sentit del text; construeix un vers, un decasíl·lab amb dolces distribucions d'accentos —de manera potser involuntària, però ben per sobre, val a dir, de les meres sumes de deu síl·labes amb què s'acostumen a malbaratar la majoria de decasíl·labs que es fan i es desfan—, de la mà d'altres sintonies sonores que acompanyen el significat original. I ho fa des de la consciència que el so és indestriable del sentit, i que, per assolir bons resultats a l'hora de traduir, cal alguna cosa més que una reproducció fidel però asèptica del sentit de partida, una tasca que demana hores

ingents de dedicació, de feina ben feta i d'oïda interior.

Allò que impulsa Mascaró és el foc i el fervor de la raó en la defensa il·lustrada d'unes obres d'altíssim valor estilístic i espiritual. La llàstima és que l'orientalisme encara té molts estigmes, però molt poques càtedres. *Els Upanishads*, tractats espirituals de diversa llargada que en el seu conjunt són tan extensos com la Bíblia, tenen tant valor com ara el *Llibre d'Amic i Amat*, de Lluís, les poesies de Sant Joan de la Creu, la gran poesia romàntica anglesa i el misticisme germànic: bells llums de bellesa sense parió.